

פרשת מקץ ושבט חנוכה

"ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם, והנה עומד על היאר, והנה מן היאר עלת שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר" (מ"א, א'). פרשת מקץ נקראת תמיד בימי החנוכה. בפסוקיה הראשונים של הפרשה מרומזים הרבה הלכות ומנהגים עיקריים של נרות החנוכה בדרך של ראשי תיבות.

ויהי - וכל ישראל הנרות ידליקו

מקץ - מצותם קודם צאת-הכוכבים

שנתיים - שמאל נרות תעמיד ימין מזוזה – המזוזה מימין ונר חנוכה צריך להיות משמאל

ימים ופרעה - יש מחלוקת, יש מוסיפים (שיטת ב"ה), ויש פוחתים (שיטת ב"ש) ראשונה עיקר

הלכה - כלומר יש מחלוקת בין בית שמאי לבית הלל לגבי סדר ההדלקה בית שמאי אומרים

שביום הראשון ידליק 8 ומכאן הולך ופוחת ובית הלל אומרים שביום הראשון ידליק 1 ומכאן

הולך ומוסיף והלכה כבית הלל

חלם - חייב לברך מעומד

והנה עמד - ויתחיל המדליק נר הנוסף, עליו מברך דווקא - כלומר בכל יום מדליקים קודם את

הנר הנוסף ואח"כ את שאר הנרות.

על - עובר לעשייתן - כלומר שמברך קודם לעשיית המצווה

היאר - הנרות יאמר אחר ראשון - כלומר אחרי שהדליק את הנר הראשון יאמר "הנרות הללו"

והנה מן היאר עלת - ויהיה השמש נר הגבוה, מן הנרות האחרות, ידליקו אותו ראשון, עמו

לכולם תדליק - כלומר השמש צריך להיות גבוה משאר הנרות ואותו צריך להדליק ראשון בלא

ברכה, ואח"כ יברך וידליק את שאר הנרות עם השמש.

שבע - שתשלוט בהן עין - כלומר שלא יהיו הנרות גבוהים ורחוקים מדי (יותר מ-20 אמה) אלא

בטווח קרוב ומורגש לעין.

פרות - פרסום רב וגדול תעשה – יש להדליק את הנרות כדי לפרסם את הנס. רב הכוונה בכמות

כלומר שכל אחד מבני הבית ידליק, וגדול הכוונה באיכות שידליק על פתח הפתוח לרשות הרבים.

מחלוקת הלל ושמאי בסדר הדלקת הנרות

הגמרא במסכת שבת דף כ"א עמוד ב, מלמדת אותנו ש:

1. "מצות חנוכה נר איש וביתו" 2. "והמהדרין נר לכל אחד ואחד" 3. "והמהדרין מן המהדרין

בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך ובית הלל אומרים יום

ראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך".

רש"י מסביר ש"נר איש וביתו" הכוונה נר אחד בכל בית, "המהדרין" - נר לכל אחד ואחד מבני

הבית, "המהדרין מן המהדרין" - מחלוקת ב"ש וב"ה.

יש מחלוקת ראשונים מאוד מעניינת למה מתייחסת הפסקה השלישית של "המהדרין מן

המהדרין" האם מתייחסת למשפט הראשון של "נר איש וביתו"? או למשפט השני של "המהדרין

נר לכל אחד ואחד מבני הבית"? מה שמעניין מאוד במחלוקת זו שהספרדים והאשכנזים נוהגים

ההיפך ממה שהם נוהגים בד"כ.

התוספות טוענים שחייבים להסביר שהמהדרין מן המהדרין מדברים על המשפט הראשון כלומר

על נר איש וביתו כי אם כל אחד מבני הבית מדליק כל יום נר נוסף אז לא ניכר שיש עליה בנרות.

אם יש שמונה בני בית אז כבר בלילה הראשון יש 8 נרות וגם בלילה השני יש הרבה נרות ואף פעם לא ניכר שעולים או שיורדים. הדרך היחידה שזה יהיה ניכר לדעת התוספות היא אם נגיד "נר איש וביתו" כלומר שיש רק חנוכיה אחת לכל בית ואז בכל יום יהיה ניכר האם מוסיף או מוריד. לפי הרמב"ם זה בכלל לא כך! אפשר בכל זאת להבחין גם אם הולכים לשיטת נר אחד לכל אחד מבני הבית. כלומר כל אחד מבני הבית מדליק והמהדרין מן המהדרין כל אחד מבני הבית מוסיף או מוריד (מחלוקת ב"ש וב"ה).

השולחן ערוך (ספרדים) כותב ש"בלילה הראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך עד שבליילה האחרון יהיו שמונה ואפילו אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר" כלומר לפי השולחן ערוך המקסימום שמדליקים הוא 8 נרות בכל בית כלומר שהוא הבין שהמהדרין מן המהדרין מדבר על המשפט הראשון של נר איש וביתו כדי שיהיה ניכר כלומר כמו התוספות (מחכמי אשכנז)! לפי הרמ"א (אשכנזים) "ויש אומרים שכל אחד מבני הבית ידליק וכן המנהג פשוט, ויזהרו ליתן כל אחד במוקם מיוחד כדי שיהיה היכר" – כלומר פסק לפי הרמב"ם (מחכמי ספרד) **החידוש בחנוכה הוא שהספרדים נוהגים כתוספות שהנו מחכמי אשכנז והאשכנזים כרמב"ם שהנו מחכמי ספרד.**

מה מקור המחלוקת בין ב"ה לב"ש לגבי האש האם באמת כאשר מוסיפים יותר נרות ויותר אש זה יותר הידור? מה הרעיון? מדוע לדעת בית שמאי דווקא כאשר הולך ופוחת זה יותר הידור? יש מחלוקת במשנה במסכת ברכות בין ב"ה לב"ש מה נוסח הברכה שמברכים במוצ"ש על האש. ב"ש אומרים שברא מאור האש, וב"ה אומרים בורא מאורי האש. מחלוקת קצת מוזרה מה זה מחלוקת בעובדות? כל אחד ששיחק קצת פעם באש, ראה שיש הרבה צבעים ומאורות באש ברור שהמחלוקת היא לא האם יש מאור אחד באש או הרבה מאורות באש, מה אם כן יסוד המחלוקת בין ב"ה לב"ש?

כשאדם ראשון עשה את הפעולה הראשונה במוצ"ש הוא ברא את מאור האש. פעולה ראשונה היתה גץ אחד/מאור אחד - עדיין לא מאורי האש. ככל שהעשיה האנושית משתכללת יש יותר ויותר אורות באש. המחלוקת בין ב"ה לב"ש היא מתי האדם נמצא בשיאו? האם כאשר הוא הכי קרוב לאלוקות או בדיוק ההיפך ככל שהוא משתכלל ומצליח לייצר עוד אורות ולהגיע למקומות נוספים.

ב"ה אומרים -ככל שהאדם מתפרץ יותר ומשתכלל יותר הוא יגלה את הקב"ה ביותר פינות, הרעיון הוא לקחת כל פינה של חול בעולם ולגלות בה את הקודש - "מעלין בקודש ולא מורדין". ב"ש אומרים בדיוק הפוך, ב"ש חוששים מהפינות הרחוקות שאפשר להגיע אליהן כיוון שהן רחוקות מהמקור ואפשר ליפול בהן. ב"ש וטוענים שככל שהאדם קרוב יותר למקור הוא יהיה יותר טהור ובמדרגה גבוהה יותר לכן מזכירים לאדם שהוא צריך לחזור כל הזמן למקור לנקודת ההתחלה. ולכן האידיאל לשיטת ב"ה זה לחזור למאור האש -הולך ופוחת עד שמגיע לאידיאל של נר 1 (כנגד פרי החג הולך ופוחת עד שמגיעים לשיא בשמיני עצרת עם פר 1 סעודה ייחודית וחגיגת רק עם הקב"ה ועם ישראל ללא אומות העולם)

יהי רצון שנזכה לפרוץ ולהגיע עם אור החנוכה למחוזות רחוקים אך באותה עת להיות מחוברים למקור חיותנו.

שבת שלום, חנוכה שמח וחודש טוב